

KONFERENSSI LIITTYMISESTÄ
EUROOPAN UNIONIIN
– MONTENEGRO –

Bryssel, 12. lokakuuta 2026
(OR. en)

AD 86/26

LIMITE

CONF-ME 37

LIITTYMISTÄ KOSKEVA ASIAKIRJA

Asia: EUROOPAN UNIONIN YHTEINEN KANTA
– Luku 17: Talous- ja rahapolitiikka

EUROOPAN UNIONIN YHTEINEN KANTA

Neuvotteluluku 17: Talous- ja rahapolitiikka

Tämä Euroopan unionin kanta on muodostettu Montenegron liittymiskonferenssia koskevan Euroopan unionin yleisen kannan (AD 23/12 CONF-ME 2) perusteella ja erityisesti seuraavia liittymiskonferenssissa hyväksytyjä neuvotteluperiaatteita noudattaen:

- Osapuolten jostakin neuvotteluluvusta aiemmin esittämä näkemys ei vaikuta muista luvuista mahdollisesti muodostettavaan kantaan.
- Neuvottelujen kuluessa eri luvuista aikaansaatuja sopimuksia, edes osittaisia sopimuksia, ei voida katsoa lopullisiksi ennen kuin asiassa on päästy kokonaisratkaisuun.
- Noudatetaan neuvottelukehyksen 24, 28, 41 ja 44 kohdassa esitettyjä vaatimuksia.

EU kannustaa Montenegroa jatkamaan lainsäädäntönsä mukauttamista EU:n säännöstöön ja toteaa, että täydentävää säännöstöä voi tulla voimaan jo ennen liittymistä, varmistamaan EU:n säännöston tosiasiallisen täytäntöönpanon ja noudattamisen valvonnan sekä kehittämään jo ennen liittymistä politiikkoja ja välineitä, jotka vastaavat mahdollisimman tarkasti EU:n politiikkoja ja välineitä.

EU panee merkille, että Montenegro hyväksyy neuvottelukannassaan AD 21/17 CONF-ME 8 + ADD 1 ja sen lisäyksessä AD 64/26 CONF-ME 28 luvun 17 alaa koskevan EU:n säännöston sellaisena kuin se oli voimassa 28. elokuuta 2026 ja ilmoittaa voivansa panna sen täytäntöön siihen päivään mennessä, jona se liittyy Euroopan unioniin.

Rahapolitiikka

EU toteaa Montenegron edistyneen merkittävästi lainsäädäntönsä mukauttamisessa EU:n säännöstöön keskuspankin toiminnallisen, institutionaalisen, henkilöitä koskevan ja taloudellisen riippumattomuuden varmistamiseksi.

EU panee merkille, että Montenegron keskuspankkia koskevalla lailla varmistetaan ja pannaan täytäntöön kaikki neljä keskuspankin riippumattomuuden periaatetta (toiminnallinen, institutionaalinen, henkilöitä koskeva ja taloudellinen riippumattomuus) Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) sekä Euroopan keskuspankkijärjestelmän (EKPJ) ja Euroopan keskuspankin (EKP) perussäännön mukaisesti. Laissa määritellään nimenomaisesti, että Montenegron keskuspankin ensisijaisena tavoitteena on hintavakauden ylläpitäminen. Montenegron keskuspankki tukee myös EU:n talouspolitiikkaa, sanotun kuitenkin rajoittamatta mainittua pääasiallista tehtävää.

EU panee merkille, että Montenegron keskuspankki toimii riippumattomasti pyrkiessään tavoitteisiinsa ja että sitä koskevalla lailla kielletään kaikenlainen ulkoinen vaikuttaminen sen päätöksentekoprosesseihin ja -elimiin, myös valtion elinten tai muiden elinten taholta. Tämä periaate koskee myös Montenegron keskuspankin päätöksiä, joita ulkopuoliset viranomaiset eivät voi hyväksyä, mitätöidä, kumota tai muulla tavoin muuttaa muutoin kuin muutoksenhakutuomioistuimen avulla.

EU panee merkille, että Montenegron keskuspankkia koskevassa laissa vahvistetaan kuuden vuoden toimikausi pääjohtajalle, varapääjohtajille ja muille johtokunnan jäsenille sekä vahvat suojakeinot heidän mielivaltaista erottamistaan vastaan, koska tehtävästä erottamisen edellytykset ovat täysin EKPJ:n ja EKP:n perussäännön mukaiset. Lisäksi EU panee merkille, että laissa määritellään myös kelpoisuusperusteet, esteellisyyssäännöt ja työsuhteen päättymisen jälkeiset rajoitukset mahdollisten eturistiriitojen ehkäisemiseksi.

Taloudellisen riippumattomuuden osalta EU panee merkille, että Montenegron keskuspankkia koskeva laki on yhdenmukainen EKPJ:n ja EKP:n perussäännön kanssa. EU panee lisäksi merkille, että Montenegron keskuspankki tuottaa itsenäisesti omat tulonsa, hyväksyy rahoitussuunnitelmansa, vuositilinpäätöksensä, määrittää voitot ja tappiot sekä voitonjaon kyseisen lain mukaisesti. Montenegron keskuspankilla on käytössä tarkastusmekanismit, muun muassa riippumattoman ulkoisen tarkastajan nimittäminen. EU odottaa, että nämä suojatoimet edistävät Montenegron keskuspankin taloudellista kestävyyttä ja toiminnallista riippumattomuutta ja suojaavat sitä poliittiselta vaikuttamiselta. Montenegron keskuspankin taloudellisen riippumattomuuden säilyttämiseksi on tärkeää, että Montenegron hallitus pitää voimassa Montenegron keskuspankin kanssa tehdyn sopimuksen palvelumaksuista, jotka ovat tärkeä tulonlähde ja edistävät Montenegron keskuspankin taloudellista ja operatiivista riippumattomuutta.

EU on tyytyväinen 24. elokuuta 2026 hyväksyttyyn Montenegron perustuslain 143 pykälän muutokseen, jolla vahvistetaan edelleen keskuspankin toiminnallista riippumattomuutta.

EU panee merkille, että Montenegron oikeudellinen kehys kieltää julkisen sektorin keskuspankkirahoituksen ja on yhdenmukainen SEUT 123 artiklan sekä EKPJ:n ja EKP:n perussäännön kanssa.

EU panee lisäksi merkille, että muun muassa luottolaitoksia, eläkerahastoja, talletussuojaa ja vakuutuksia koskevaan alakohtaiseen lainsäädäntöön tehdyissä useissa lakimuutoksissa käsiteltiin viranomaisten etuoikeutettua pääsyä rahoituslaitoksiin koskevaa kieltoa, kuten SEUT 124 artiklassa edellytetään. EU toteaa, että näillä liittymisen yhteydessä sovellettavilla muutoksilla varmistetaan EU:n säännösten täysimääräinen noudattaminen tällä alalla.

EU korostaa, että on äärimmäisen tärkeää, että Montenegro säilyttää Montenegron keskuspankin riippumattomuuden ja suojaa sitä asiattomalta poliittiselta vaikuttamiselta erityisesti noudattamalla kaikilta osin Montenegron keskuspankkilakia ja muuta asiaankuuluvaa lainsäädäntöä ja panemalla ne täytäntöön.

EU panee merkille, että Montenegro on edistynyt merkittävästi keskuspankkinsa liittymisessä EKPJ:ään ja laatinut liittymistä koskevan etenemissuunnitelman ja vahvistaa edelleen tarvittavia hallinnollisia, teknisiä ja operatiivisia valmiuksia EKPJ:ään liittyvien tehtävien hoitamiseksi liittymisestä alkaen.

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen mukaisten euron käyttöönottoa koskevien puitteiden soveltaminen Montenegroon

EU korosti toistuvasti, että Montenegron talouden yksipuolinen ”euroistuminen” on vastoin Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen mukaisia taustaperusteluja, jotka pohjustavat selkeää järjestelmällistä siirtymistä kohti euron käyttöönottoa. Euron käyttöönotto EU:n jäsenvaltioissa edellyttää, että ne ovat saavuttaneet korkean tason kestävässä lähentymisessä, jota mitataan neljän nimellisen lähentymisperusteen (hintavakaus, julkisen talouden kestävyys, valuuttakurssi ja pitkän aikavälin korkokannat) täyttymisen perusteella ottaen samalla huomioon muut taloudellisen yhdentymisen ja lähentymisen kannalta merkitykselliset tekijät SEUT 140 artiklan 1 kohdan ja lähentymisperusteista tehdyn pöytäkirjan (N:o 13) mukaisesti.

EU palauttaa mieleen Montenegron liittymiskonferenssia koskevan yleisen kannan (AD 23/12 CONF-ME 2), jossa todettiin, että Montenegron viranomaisten poikkeuksellisissa olosuhteissa tekemä päätös euron käytöstä Montenegrossa oli täysin erillinen euroalueen jäsenyydestä ja että asiaa olisi käsiteltävä neuvottelujen aikana. Lisäksi se totesi, että Montenegron olisi osallistuttava talous- ja rahaliittoon liittymispäivästä alkaen jäsenvaltiona, jota koskee poikkeus, ja liikeyttävä euroalueeseen neuvoston tehtyä siitä päätöksen arvioituaan, täyttääkö Montenegro tarpeelliset ehdot.

EU palauttaa myös mieleen lukua 17 koskevan EU:n yhteisen kannan (AD 4/18 CONF-ME 2), jossa täsmennettiin, että EU päättäisi, miten euron käyttöönottoa koskevia EU:n puitteita sovelletaan ennen tämän luvun väliaikaista sulkemista. Tämän seurauksena EU kehitti ja esitti Montenegrolle ratkaisun, jolla vastataan Montenegron poikkeukselliseen tilanteeseen ja varmistetaan, että Montenegroon sovellettava lähentymiskehityksen arviointi vastaa taloudelliselta kannalta muihin jäsenvaltioihin sovellettavaa arviointia ja mahdollistaa asianmukaisesti sen arvioimisen, noudattaako Montenegro SEUT 140 artiklassa edellytettyä vaatimusta kestävästä lähentymisestä korkeasta tasosta.

EU tiedostaa, että Montenegro on virallisesti hyväksynyt ratkaisun, joka koskee euron käyttöönottoa varten ehdotettua mukautettua lähentymiskehityksen arviointikehystä, ja täyttänyt EU:n yhteisessä kannassa AD 4/18 CONF-ME 2 asetetun viidennen edellytyksen.

Montenegroa koskevasta mukautetusta lähentymiskehityksen arviointikehyksestä tulee osa liittymissopimusta.

Talouspolitiikka

EU panee merkille, että Montenegro on saavuttanut merkittävää edistymistä valmistautumisessa EU:n jäsenvaltioiden talouspolitiikan yhteensovittamiseen Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen mukaisesti. EU on tyytyväinen merkittävään virstanpylvääseen, joka on saavutettu tilastojen yhdenmukaistamisessa Euroopan kansantalouden tilinpito- ja aluutilinpitojärjestelmän (EKT 2010) vaatimusten kanssa, erityisesti julkisyhteisöjen rahoitustilastojen (GFS) ja liiallisia alijäämiä koskevan menettelyn (EDP) datan, taulukoiden ja luetteloiden toimittamisessa, mikä on keskeistä kansallisten talousarvioiden seurannassa SEUT 126 artiklan mukaisesti. EU kehottaa Montenegroa jatkamaan lainsäädäntönsä mukauttamista kansallisia julkisen talouden kehyksiä koskeviin tilasto- ja avoimuusvaatimuksiin ja panee tältä osin merkille liittymisneuvottelujen luvun 18 (Tilastot) mukaiset Montenegron sitoumukset.

EU panee merkille, että Montenegro on yleisesti ottaen mukauttanut lainsäädäntönsä direktiiviin 2011/85/EU hyväksymällä talousarviota ja finanssipoliittista vastuuta koskevan lain 24. elokuuta. Laki kattaa julkisen talouden kehyksiä koskevien EU:n sääntöjen keskeiset osat, kuten finanssipoliittiset säännöt, julkisen talouden keskipitkän aikavälin kehyksen, vankemman talousarvion suunnittelun ja toteuttamisen, tulosbudjetoinnin, julkisen velanhoidon, julkisen talouden riskien seurannan ja riippumattoman finanssipoliittisen neuvoston perustamisen.

EU on tyytyväinen siihen, että kaikki finanssipoliittisen neuvoston jäsenet nimitettiin 31. heinäkuuta 2026, mutta kehottaa Montenegroa nopeuttamaan neuvoston toimintavalmiuteen saattamista, koska sen on aloitettava riippumattomien ja asiantuntijalausuntojen antaminen hallituksen talousarviosuunnitelmista hyvissä ajoin ennen liittymispäivää.

EU panee lisäksi merkille, että Montenegro osallistuu edelleen EU:n ja alueellisten kumppaneiden väliseen vuotuisen talous- ja rahoitusalan vuoropuheluun (talousuudistusohjelma) ja sitoutuu säännöllisesti panemaan täytäntöön vuotuiset toimintapoliittiset ohjeet. Talousuudistusohjelma on makrotalouden ja julkisen talouden suunnittelun keskeinen mekanismi, jolla varmistetaan yhdenmukaisuus talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson kanssa.

EU korostaa, että rakenneuudistuksia koskevaa työtä ja niiden täytäntöönpanoa on edelleen jatkettava, jotta voidaan ylläpitää ja entisestään vahvistaa Montenegron kykyä toimia markkinataloutena ja turvata Montenegron kilpailukyky unionissa liittymiseen mennessä. Tämä koskee erityisesti niitä uudistuksia, jotka on asetettu etusijalle EU:n laajentumispoliittikkaa koskevaan vuotuisen tiedonantoon liitetystä maaraportista, Länsi-Balkanin kasvusuunnitelman mukaisessa uudistusohjelmassa sekä EU:n ja alueellisten kumppaneiden välisessä vuotuisessa talous- ja rahoitusalan vuoropuhelussa.

* * *

Edellä esitetyn perusteella EU toteaa, että tässä vaiheessa tämä luku ei edellytä lisäneuvotteluja.

Koko neuvottelujen ajan seurataan, missä määrin kansallinen lainsäädäntö on mukautettu EU:n säännöstöön ja miten säännösten täytäntöönpanossa on edetty. EU korostaa seuraavansa erityisen tarkkaan kaikkia edellä mainittuja erityiskysymyksiä sen varmistamiseksi, että Montenegrolla on hallinnolliset valmiudet ja kyky valvoa tätä lukua koskevan EU:n säännösten täytäntöönpanoa ja noudattamista, myös vahvempia valmiuksia toimia markkinataloutena sekä lainsäädännön mukauttamisen päätökseen saattamista. Erityisesti on otettava huomioon tämän luvun yhteydet muihin neuvottelulukuihin. Lopullinen arvio Montenegron lainsäädännön yhdenmukaisuudesta EU:n säännösten kanssa ja sen valmiudesta panna säännöstö täytäntöön kaikilla aloilla voidaan tehdä vasta neuvottelujen myöhemmässä vaiheessa. Kaikkien niiden tietojen lisäksi, joita EU saattaa vaatia tätä lukua koskevia neuvotteluja varten ja jotka on toimitettava konferenssille, EU kehottaa Montenegroa toimittamaan vakautus- ja assosiaationeuvostolle säännöllisesti yksityiskohtaisia kirjallisia tietoja siitä, miten EU:n säännösten täytäntöönpanossa ja Montenegron hallinnollisten valmiuksien vahvistamisessa on edetty.

Kaikki edellä mainitut seikat huomioon ottaen EU palaa tarvittaessa tähän lukuun myöhemmin.

EU panee merkille, että Montenegro hyväksyy neuvottelukannassaan AD 21/17 CONF-ME 8 + ADD 1 ja sen lisäyksessä AD 64/26 CONF-ME 28 luvun 17 alaa koskevan EU:n säännösten sellaisena kuin se oli voimassa 28. elokuuta 2026.

EU tiedostaa, että Montenegro ilmoittaa jatkavansa lainsäädäntönsä mukauttamista EU:n säännöstöön ja voivansa panna sen täytäntöön siihen mennessä, kun se liittyy Euroopan unioniin.

EU muistuttaa lisäksi, että 28. elokuuta 2026 ja neuvottelujen päättymisen välillä saatetaan hyväksyä uutta säännöstöä.

**EHDOTUS – EUROOPAN UNIONIN YHTEISESTÄ
KANNASTA JOHTUVAT LAINSÄÄDÄNNÖN
MUUTOKSET**

OSA [XX]

PERIAATTEET

[X] artikla

Montenegro osallistuu talous- ja rahaliittoon liittymispäivästä alkaen SEUT 139 artiklassa tarkoitettuna jäsenvaltiona, jota koskee poikkeus.

- Montenegrolle annetaan sen liittyessä unioniin poikkeuksellisesti lupa jatkaa euron käyttöä ainoana laillisenä maksuvälineenään kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti, sanotun kuitenkin rajoittamatta 1 kohdan soveltamista.
- Euro ei ole unionin oikeuden mukainen laillinen maksuväline Montenegrossa ennen kyseisen poikkeuksen kumoamista SEUT 140 artiklan 2 kohdan mukaisesti.
- Ennen kuin poikkeus kumotaan, euron käyttö Montenegrossa ei anna sille mitään sellaisen jäsenvaltion asemasta johtuvia oikeuksia tai velvollisuuksia, jonka rahayksikkö on euro.
- Montenegron poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi SEUT 140 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan kolmannessa ja neljännessä luetelmakohdassa määrättyjä ja perussopimukseen liitetyn pöytäkirjan (N:o 13) 3 ja 4 artiklassa täsmennettyjä vaatimuksia mukautetaan pöytäkirjan N:o [xx] mukaisesti.

Pöytäkirja N:o [xx] tietyistä mukautuksista Montenegron lähentymiskehityksen arviointikehykseen [liitetään liittymissopimukseen]

Johdanto-osan kappaleet:

Euron käyttö Montenegrossa on perusteltua poikkeuksellisten historiallisten olosuhteiden vuoksi.

1990-luvun sotien jälkeisen hyperinflaation jälkeen Montenegro alkoi käytännössä käyttää Saksan markkaa 1990-luvulla. Saksan markan virallinen käyttö laillisenä maksuvälineenä alkoi Montenegron talouden vakauttamiseksi vuonna 1999 Jugoslavian dinaarin rinnalla, ja vuoteen 2000 mennessä siitä tuli Montenegron ainoa laillinen maksuväline. Saksan liittotasavallan kanssa ei ollut tehty sopimusta Saksan markan käytöstä Montenegrossa. Kun eurosetelit ja -kolikot laskettiin liikkeeseen euroalueella maaliskuussa 2002, Montenegro korvasi Saksan markan eurolla ainoana laillisenä maksuvälineenä. Myöskään Euroopan unionin kanssa ei ole tehty sopimusta euron käytöstä Montenegrossa.

- Neuvosto totesi lokakuussa 2007, että yksipuolinen ”euroistuminen” on ristiriidassa perussopimusten kanssa, joiden mukaan euron käyttöönotto on jäsennellyn monenvälisen lähentymisprosessin tulos, ja että perussopimusten vaikutukset Montenegron valuuttajärjestelmään täsmennettäisiin aikanaan, viimeistään mahdollisissa tulevilla Euroopan unionin kanssa käytävissä liittymisneuvotteluissa.
- Euron käyttö Montenegrossa vaikeuttaa kahden neljästä lähentymisperusteesta soveltamista. Kyseisistä perusteista määrätään SEUT 140 artiklan 1 kohdassa, ja niitä täsmennetään perussopimukseen liitettyssä pöytäkirjassa N:o 13¹. Perusteet koskevat valuuttakurssia ja vähemmässä määrin pitkän aikavälin korkokantoja. Niiden todellinen taloudellinen merkitys on vähäisempi arvioitaessa SEUT 140 artiklan 1 kohdassa määrättyä vaatimusta kestävän lähentymisen korkeasta tasosta.

¹ Pöytäkirja (N:o 13) lähentymisperusteista (EUVL C 202, 7.6.2016, s. 281, ELI: http://data.europa.eu/eli/treaty/tfeu_2016/pro_13/oj).

- Kun otetaan huomioon euron käyttö Montenegrossa, valuuttakurssia ja pitkän aikavälin korkokantoja koskevia arviointiperusteita ei voida täysin käyttää makrotalouden vakauteen ja rahoitusvakauteen kohdistuvien riskien markkinatestinä SEUT 140 artiklan 1 kohdan ja perussopimukseen liitetyn pöytäkirjan (N:o 13) mukaisesti. Arvioinnin kannalta ratkaisevana haasteena on erityisesti valuuttakurssiin kohdistuvien merkittävien paineiden arviointi, jota ei voida tehdä, jos valuuttakurssia ei ole. Kun otetaan huomioon, että valuuttakurssia koskevan arviointiperusteen keskeinen käyttö on mahdotonta ja että pitkän aikavälin korkokantoja koskevan arviointiperusteen hyödyllisyys on vähentynyt, valuuttakurssia koskeva arviointiperuste olisi korvattava ja korkokantaa koskevaa arviointiperustetta olisi täydennettävä tarkastelemalla perusteellisesti SEUT 140 artiklan 1 kohdan viimeisessä alakohdassa mainittuja ns. muita tekijöitä, jotka ovat merkityksellisiä taloudellisen yhdentymisen ja lähentymisen kannalta, jotta vaatimusta kestävästä lähentymisestä korkeasta tasosta voidaan arvioida asianmukaisesti.
- Muiden merkityksellisten tekijöiden valintaa korvaaviksi ja täydentäviksi osatekijöiksi ohjaa toiminnallisen vastaavuuden periaate, jonka tarkoituksena on kompensoida sellaisten merkityksellisten tietojen puutetta, joiden avulla voitaisiin arvioida kestävästä lähentymisestä korkean tason saavuttamista ja jotka muutoin olisi saatu tarkastelemalla valuuttakurssiin kohdistuvia merkittäviä paineita ja pitkän aikavälin korkeaa korkokantaa. Näin olisi myös varmistettava, että Montenegroon sovellettava lähentymiskehityksen arviointi vastaa taloudelliselta kannalta arviointia, jota sovelletaan muihin poikkeuksen alaisiin jäsenvaltioihin.

- Erityisesti olisi tarkasteltava seuraavia seikkoja: i) maksutaseen (vaihto-, pääoma- ja rahoitustase) tilanne ja kehitys, mukaan lukien ulkomainen nettovarallisuus- ja velka-asema; ja ii) hinta- ja kustannuskilpailukyvyyn tilanne ja kehitys tarkoituksena määrittää mahdolliset ulkoiset tai sisäiset haavoittuvuudet, jotka olisivat voineet johtaa valuuttakurssiin kohdistuneisiin merkittäviin paineisiin, jos Montenegrolla olisi oma valuuttansa. Arvioinnin kohteena olisi oltava Montenegron ulkoisen rahoitusaseman kestävyys. Siinä olisi myös tarkasteltava mahdollista sisäistä epätasapainoa, joka voi johtaa ulkoiseen epätasapainoon. SEUT 140 artiklan 1 kohdan ja perussopimukseen liitetyn pöytäkirjan (N:o 13) mukaisesti Montenegrolla olisi valuuttakurssimekanismiin (ERM II) osallistumisensa aikana oltava kestävä ulkoinen rahoitusasema vähintään kahtena peräkkäisenä vuotena.
- Edellisessä johdanto-osan kappaleessa tarkoitettun näiden tekijöiden analyysin painoarvon olisi oltava yhtä suuri arvioitaessa kestävän lähentymisen korkean tason saavuttamista kuin muiden lähentymisperusteiden analyysin. Analyysi voi johtaa myönteiseen arvioon, jos myös muut arviointiperusteet täyttyvät ja kestävä lähentyminen on korkealla tasolla, tai kielteiseen arvioon, jos ulkoisen rahoitusaseman kestävyteen kohdistuu riskejä.
- Arvioinnissa olisi otettava huomioon Montenegron makrotalouden perustekijät ja se, tukevatko vaihtotaseella mitatut vakaat ulkoisen rahoituksen lähteet rahoitustasetta. Ulkomaista nettovarallisuus- ja velka-asemaa koskevan täydentävän analyysin avulla olisi voitava mitata maan altistumista riskeille, jotka liittyvät mahdollisiin muutoksiin ulkomaisten sijoittajien luottamuksessa, ja oheisriskejä, jotka liittyvät ulkoisen rahoitusaseman äkilliseen korjautumiseen. Analyysissä olisi otettava huomioon myös ulkomaisten velkojen jakautuminen suoriin ulkomaisiin investointeihin ja velkaan. Vaikka hintoja ja kustannuksia olisi tarkasteltava osana hintavakautta koskevaa arviointiperustetta, ulkoisen kilpailukyvyyn indikaattoreiden analyysin pitäisi auttaa ymmärtämään, aiheuttavatko hintojen ja kustannusten kertyneet muutokset riskejä ulkoiselle suorituskyvylle, jota mitataan esimerkiksi vientimarkkinaosuuksien kasvulla.

- Analyysissä olisi myös pyrittävä tunnistamaan mahdollinen sisäinen epätasapaino, joka voisi viime kädessä edellyttää ulkoista sopeutusta, jos siihen ei puututa. Kohteena olisi oltava erityisesti kotitalouksien tai yritysten velkaantuneisuuden kehityksen arviointi, jossa otetaan huomioon sekä velan kehitys että sen taso. Molempia ulottuvuuksia olisi arvioitava maan makrotaloudellisten perustekijöiden valossa. Mahdollisten sisäisten epätasapainojen analysointia olisi täydennettävä tarkastelemalla rahoitusalan mahdollisia haavoittuvuuksia, koska tällaiset haavoittuvuudet voivat vahvistaa voimakkaasti muita makrotalouden epätasapainoja. Vaikka julkisen talouden epätasapaino on hyvin tiedossa oleva mahdollinen ulkoisen epätasapainon lähde, sen arviointi olisi sisällytettävä finanssipoliittiseen arviointiperusteeseen ja jätettävä sen vuoksi ns. muiden tekijöiden analyysin ulkopuolelle.
- Kestävyyden arvioinnin kaksi ulottuvuutta – ulkoinen ja sisäinen – olisi toteutettava tarkastelemalla useita indikaattoreita. Moniulotteiset vuorovaikutukset olisi otettava huomioon, jotta voidaan tunnistaa mahdolliset haavoittuvuuden lähteet, jotka voivat vahvistaa toistensa vaikutuksia vastavuoroisesti. Analyysin olisi perustuttava tiiviisti niihin menetelmiin ja määrällisiin välineisiin, jotka on kehitetty makrotalouden epätasapainon ennalta ehkäisemisestä ja korjaamisesta 16. marraskuuta 2011 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) N:o 1176/2011² ja täytäntöönpanotoimista liiallisen makrotalouden epätasapainon korjaamiseksi euroalueella 16. marraskuuta 2011 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) N:o 1174/2011³ perustetun makrotalouden epätasapainoa koskevan menettelyn yhteydessä. Analyysissä olisi erityisesti otettava huomioon makrotalouden epätasapainoa koskevan menettelyn yhteydessä mahdollisesti tehtävien perusteellisten tarkastelujen havainnot. Aiempien lähentymisraporttien mukaisesti ns. muiden tekijöiden arvioinnissa olisi otettava huomioon myös instituutioiden laatu, kun otetaan huomioon sen merkitys makrotalouden häiriönsietokyvyn ja talouden sopeutumiskyvyn muovaamisessa.

² Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) N:o 1176/2011, annettu 16 päivänä marraskuuta 2011, makrotalouden epätasapainon ennalta ehkäisemisestä ja korjaamisesta (EUVL L 306, 23.11.2011, s. 25, ELI:<http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj>).

³ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) N:o 1174/2011, annettu 16 päivänä marraskuuta 2011, täytäntöönpanotoimista liiallisen makrotalouden epätasapainon korjaamiseksi euroalueella (EUVL L 306, 23.11.2011, s. 8, ELI:<http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1174/oj>).

- Montenegroon olisi sovellettava hintavakautta ja julkisen talouden kestävyyttä koskevia lähentymisperusteita SEUT 140 artiklan 1 kohdan ja perussopimukseen liitetyn pöytäkirjan (N:o 13) mukaisesti. Vaatimusta kansallisen lainsäädännön yhteensopivuudesta SEUT 130 ja 131 artiklan sekä EKPJ:n ja EKP:n perussäännön kanssa olisi myös sovellettava Montenegroon SEUT 140 artiklan 1 kohdan mukaisesti.
- Lisäksi ERM II:een osallistumista koskevan nykyisen kehyksen mukaisesti, jonka ERM II -osapuolet vahvistivat vuonna 2018 Bulgarian osalta ja vuonna 2019 Kroatian osalta, Montenegron ja ERM II -osapuolten olisi sovittava useista ennakkoon annetuista toimintapoliittisista sitoumuksista, jotka jäsenvaltion on pantava täytäntöön ennen ERM II:een liittymistä sellaisilla politiikan aloilla, jotka ovat erittäin tärkeitä ERM II:een siirtymisen ja siihen osallistumisen sujuvuuden kannalta.

Ennakkositoumuksiin olisi sisällyttävä vähintään tiivis yhteistyö yhteisen valvontamekanismin kanssa, asianmukainen makrovakausero- ja sopiva rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntakehys.
- Aiempien käytäntöjen mukaisesti Montenegron olisi myös tehtävä lisäsitoumuksia liittyessään ERM II:een, jäljempänä ’liittymisen jälkeiset sitoumukset’, jotta voidaan saavuttaa SEUT 140 artiklan 1 kohdassa edellytetty kestävä lähentymisen korkea taso.
- Ennakkositoumuksissa ja liittymisen jälkeisissä sitoumuksissa olisi muiden tekijöiden ohella otettava huomioon tarve toteuttaa uudistuksia, joilla puututaan makrotalouden haavoittuvuuksiin ja Montenegron aiemmasta yksipuolisesta ”euroistumisesta” mahdollisesti aiheutuviin lisähaasteisiin.
- Montenegron olisi myös toteutettava tarvittavat toimenpiteet keskuspankkinsa operatiivisten ja analyyttisten valmiuksien vahvistamiseksi rahapolitiikan alalla, jotta voidaan varmistaa Montenegron keskuspankin tosiasiallinen osallistuminen eurojärjestelmään, kun poikkeus kumotaan.

1 artikla

Soveltamisala

Tässä pöytäkirjassa vahvistetaan mukautettu lähentymiskehityksen arviointikehys euron käyttöönotolle Montenegrossa SEUT 140 artiklan nojalla SEUT 140 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan kolmannen ja neljännen luetelmakohdan osalta, kuten perussopimukseen liitettyssä pöytäkirjassa N:o 13 olevassa 3 ja 4 artiklassa täsmennetään. Kyseinen pöytäkirja ei vaikuta niiden artiklojen osiin, joiden osalta pöytäkirja ei sisällä mukautuksia.

2 artikla

Lähentymisperusteiden soveltaminen

SEUT 140 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan kolmannessa luetelmakohdassa määrättyä ja perussopimukseen liitettyssä pöytäkirjassa N:o 13 olevassa 3 artiklassa täsmennettyä valuuttakursseja koskevaa arviointiperustetta ei sovelleta Montenegroon keskeisenä taloudellisena arviointiperusteena, vaan sen sijaan käytetään 4–6 artiklaa.

- Montenegroon sovelletaankin edelleen SEUT 140 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan neljännessä luetelmakohdassa määrättyä ja perussopimukseen liitettyssä pöytäkirjassa N:o 13 olevassa 4 artiklassa täsmennettyä pitkän aikavälin korkokantoja koskevaa arviointiperustetta, jota täydennetään 4–6 artiklalla.

3 artikla

Osallistuminen ERM II:een

Sen estämättä, mitä 2 artiklan 1 kohdassa määrätään, Montenegro pyytää saada osallistua valuuttakurssimekanismiin (ERM II) SEUT 140 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan kolmannen luetelmakohdan mukaisesti.

- Montenegro osallistuu ERM II:een vähintään kahtena peräkkäisenä vuotena ennen lähentymiskehityksen myönteisen arvioinnin hyväksymistä SEUT 140 artiklan ja perussopimukseen liitettyssä pöytäkirjassa N:o 13 olevan 3 artiklan mukaisesti.
- Montenegrolla on oltava kestävä ulkoinen rahoitusasema ERM II:een osallistumisensa aikana vähintään kahden peräkkäisen vuoden ajan.
- Ennen liittymistään ERM II:een Montenegro ja ERM II -osapuolet sopivat useista ennalta annetuista toimintapoliittisista sitoumuksista, jotka Montenegron on pantava täytäntöön ennen liittymistään ERM II:een. Montenegro tekee myös lisäsitoumuksia liittyessään ERM II:een (liittymisen jälkeiset sitoumukset).

4 artikla

Muut merkitykselliset tekijät

Sen arvioimiseksi, onko Montenegro saavuttanut kestävästä lähentymisen korkean tason, erityistä huomiota kiinnitetään SEUT 140 artiklan 1 kohdan viimeisessä alakohdassa tarkoitettujen muiden merkityksellisten tekijöiden tarkasteluun.

5 artikla

Ulkoisen kestävyysarvio

Edellä 4 artiklassa tarkoitettuun tarkasteluun on sisällyttävä erityisesti seuraavien seikkojen arviointi:

- i) maksutaseen (vaihto-, pääoma- ja rahoitustase) tilanne ja kehitys, mukaan lukien ulkomainen nettovarallisuus- ja velka-asema; ja
- ii) hinta- ja kustannuskilpailukyvyyn tilanne ja kehitys.

1. Tarkastelussa määritetään mahdollinen ulkoinen tai sisäinen epätasapaino, joka olisi voinut johtaa valuuttakurssiin kohdistuneisiin merkittäviin paineisiin, jos Montenegrolla olisi oma valuuttansa, sekä ulkoisen rahoitusaseman kestävyys.
2. Jos ulkoisen rahoitusaseman kestävyys kohdistuu riskejä, voidaan päätellä, että kestävä lähtymisen korkea tasoa ei ole saavutettu.

6 artikla

Sisäinen epätasapaino ja rahoitusala

Sovellettaessa 5 artiklan 2 kohtaa mahdollisen sisäisen epätasapainon, joka voi johtaa ulkoiseen epätasapainoon, arviointi sisältää seuraavat:

- i) kotitalouksien ja yritysten velkaantuneisuuden kehitys;
- ii) rahoitusalan haavoittuvuudet.

7 artikla

Keskuspankin valmiudet

Montenegro toteuttaa tarvittavat toimenpiteet keskuspankkinsa operatiivisten ja analyttisten valmiuksien vahvistamiseksi rahapolitiikan alalla.

Näillä toimenpiteillä varmistetaan Montenegron keskuspankin tehokas osallistuminen eurojärjestelmään, kun poikkeus kumotaan.
